

IV.

Om Universitetets Kirke Fosie i Skaane.*Af Holger Fr. Rørdam.*

Blandt de Kirker, som efter Kjøbenhavns Universitets Gjenoprettelse under Kong Christian III henlagdes til samme, var kun een skaansk, nemlig Fosie Kirke i Nærheden af Malmø. Denne Kirke kom altsaa til at staa under Universitetets Patronat, d. e. Universitetet fik Raadighed over Kirkens Tiender og Ejendomme, Kirkens Vedligeholdelse og Beskikkelse af Præsten, der til Tegn paa sin Afhængighed af Universitetet aarlig havde at yde en Afgift (Pens 3: Pension) til samme. Til Fosie var fra gammel Tid Lokkerup Sogn annekteret; men dette Sogns Kirke hørte ikke under Universitetet. Herved kunde undertiden opstaa Vanskeligheder,

naar Lokkerupperne — hvad dog sjældent skete — ikke uden videre vilde antage den Præst, som Universitetet havde kaldet.

I Fosie Kirke findes en Ligsten med Indskrift: »Anno domini MCCCCLX feria III ante festum Laurencij obiit Her Magnus Mekelson¹⁾« — altsaa vistnok et Minde om den ældste Præst, der kjendes her. For Resten er det tidligste, vi have fundet til Kirkens Historie, følgende Testamente, hvorved en from, uden Tvivl adelig Kvinde, Kirstine Lavritsdatter, Axel Laugesens Hustru, i Betænkning af alle jordiske Goders Forgængelighed, i Aaret 1469 testamenterer nogle faste Ejendomme — fire Gaarde — til Præsten i Fosie, mod at han ugentlig skulde holde en Sjælemesse for hende og hendes Slægtninge, samt afgive noget af Indtægten til Degnen og Kirken i Fosie, hvor hun havde udvalgt sit Lejested. Brevet meddeles efter en Afskrift fra det 16de Aarhundrede i Konsistoriets Arkiv. Originalen fandtes i sin Tid blandt Lundegaards Breve, som man ser af Registranten over disse i »De ældste danske Archivregistraturer«, IV, 329—30, hvor ogsaa findes anført Udtog af nogle senere Breve vedrørende Fosie Kirke, som vi dog her indskrænke os til at henvise til.

Enn sandtt copie paa thet gotz, som er giffuett i fordom tidh
aff fromme christne tyll Fosie sogne prest tyll euigtidt.

In nomine Domini, Amen. Alle mend, thette breff seer eller hører leses, hilser Kistine Lauritz dotter, Axel Lauen-sens høstrue, boende y Fosie y Oxie herreth y Skaane, euindelig med Gud. Effter thet, som wyse Mestere schriue, ath alting, som werdenn hauer med sigh, er inthet wden forfengelig och och forgengelig ting, wandskelig och wstadelig, och kunde icke alle frelse en siell aff pine eth øgeblick aff theris egen natur: oc dragher werden menniskan idelige till synden, ehuo hendes fiering optherfølgher oc will lyde. Nu meden ieg wed fulkommelige, att alting er forgengelig wden Guds

¹⁾ Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne. II, 86.

naade och miskund: ther fore wore thet eth gudeligt skiffthe att tage de ting, som werden til hører och forgengelige ere, och omskifte them til thet, himmerige tilhører oc euige liff. Ther fore haffuer iag, for^{de} Kistine Lauritz dotter, med min frii gode willie aff hiertens grund y min wellmachth och med beraadt och samtycke min kiere elskelige hosbondes Axel Laugensens och min kiere modersøsters, høstru Ingeborgs, raadt och ia, som er min neste aruingh, giffuet och giffuer med thette mith neruerendes obnebreff y Guds hæder, Jomfru Mariæ och S. Nicolai, aff thet gotz, som Gud meg wndt och forleenth hauer, for min siell, for Axel Laugensens foreldre och for mine forældre och' for alle christne siele, thette epter^{ne} mith gotz, som er fire gaarde med iord, grund, hus, bygningh, skoff, marck, ager och engh, waaeth och thiurt, och all anden theres tilliggelse och rettighed, inthet wndertaget, ehvad thet helst er eller neffnes kand, til euigtid til Fosite sogneprest, prest epter prest, ther som ieg hauer wdvalt min legersted. Item thesse for^{ne} iiij gaarde, tho aff dennom ligger y Fyllinge i Snestorps sogn i Sønderhalland, och giffue bode xij pund smør huert aar och anden redsle till landgille, och en gaard y Gydinge herreth, som heder Sthenclwisløcke, och ligger y Hestuidie sogn, och giffuer viij pund smør och anden redsle, och een gaard Jeeth y Wærenn, giffuer sex pund smør och anden redsle. Disse for^{ne} iiij gaarde och gotz schal for^{ne} Axel Laugensen haue och beholde y sine dage, och giøre en begængelse huert aar for min siell y for^{ne} Fosite kircke; och nar Gud will, at han død och affleden er, tha skulle desse iiij gaarde for^{ne} och gotz med all deres tilliggelse, renthe och rettighed strax komme till sognepresten, prest epter prest, wden all hinder och wden huer mandz hinder eller giensigelse, for alle the ther kunde paa tale med nogenhande reth, till euigtid. Och skulle de for^{ne} gaardes paabyggere ingen anden sware wden sognepresten y Fosite. Med saadant wilkor, att presten y Fosite schal huert aar och y huer wge holde en messe for min siell, aff huem han will, som Gud legger hannom till raade. Sker thet och saa, att hand finge hinder y nogen wge, att hand kunde ey komme at holde for^{ne} messe, tha schall hand holde tho messer then wge ther nest eptther

kommer. Och then messe schal ey holdes om Søndagen eller offer dag. Item schall for^{ne} sogneprest y Fosie giue kircken thre pund smør huert aar aff for^{ne} landgilde, och sogne degthen tho pund smør for sin wmage och thieniste. Item skede thet och saa, thet Gud forbyde, att presten thenne for^{ne} Gudz tieniste icke wilde holde och leggen aff, tha skulle mine aruinge haue fuld macth ath skicken anden stedz y Gudz ære. Till mere wisse och forwaringh y alle thesse forschreffne stöcker och article och wilkor, att de skulle stadige, faste och wkallelige att bliue till euig tid, tha hauer ieg bedett min kiere husbonde Axel Laugensen och for^{ne} min modersøster, Jens Pedersen, borgemester y Malmøe, Hermen Hoern och Jens Bryggere, raadmend y samme stad, henge theres indsegle for thette breff till for^{ne} tings widnesbyrdtt. Datum Fosie Anno Dominj M ed lxi.

Det er os ikke bekjendt, hvad der har givet Anledning til, at Fosie Kirke af K. Christian III henlagdes til Universitetet, hvis Kirker ellers alle laa i Sjælland. I Universitetsfundatsen af 1539, hvor Højskolens fleste andre Kirker opregnes, nævnes den ikke. Men det kan dog ikke være tvivlsomt, at den allerede dengang har været henlagt til Universitetet; thi i dettes Regnskab, aflagt i Oktober 1540, anføres som Indtægt to Aars Rente af Fosie Kirke i Skaane, til Beløb 2 Dlr. 4 Mk.¹⁾ Vi have desuden et Brev af 6te Juni 1545, hvorved D. Jens Sinning, Universitetets Rektor, gjør vitterligt, at han med de andre Professorers Samtykke har eftergivet Hr. Rasmus Loge, Sognepræst i Lokkerup, den Pens, han for nogle Aar stod til Rest med af Fosie Kirke, mod at han fremdeles rigtig ydede Universitetet 12 Mark danske aarlig²⁾. Paa denne Tid var Lokkerup altsaa Hovedsogn eller det, hvori Præsterne havde sit Sæde.

Blandt Deltagerne i Bispevalget i Lund 1560 nævnes Jacobus Cellius, Præst i Fosie³⁾; men i et Brev af 1ste

¹⁾ Danske Mag. 3. R. I, 81.

²⁾ Rrødam, Kbhvns Univ. Hist. IV, 32—3.

³⁾ Magn. Matthiæ, Series episc. eccl. Lund. p. 242—3.

Marts 1564, hvorved Lavrits Olsen forpligter sig til Universitetet ved sin Kaldelse til Præst sammesteds, nævner han som sin Formand sal. M. Jacob Tometsøn¹⁾. Fornavnet ligesom ogsaa Tiden synes at tyde paa, at det er samme Person, der menes; men i saa Tilfælde kan det vel neppe være rigtigt, at Navnet Cellius hos Cawallin gjen gives ved: Kiellesøn.

Den ovennævnte Lavrits Olsen, der 1564 blev Præst i Fosie og Lokkerup (ordineret 16de Marts s. A.), havde hidtil været Skolemester i Malmø. Ved sin Antagelse til Præst maatte han love ikke blot at erkjende Universitetets Professorer som sine »Herrer og kjære Forsvar«, men ogsaa aarlig at yde en Pens af 4 Daler. Lykkedes det Universitetet at tilbagevinde nogle af de Indtægter, som tidligere havde ligget til Fosie Præstekald, men vare gaaede tabt, skulde Præsten nøjes med Halvdelen deraf, og Resten falde til Universitetet. Ved disse Indtægter hentydes muligvis til det tidligere meddelte Gavebrev, som Kirsten Lavritsdatters Arvinger maaske have reklameret efter Reformationen, da Sjølemesserne ophørte. — Paa en Klokke, der senere hang i Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn («Femklokken») fandtes følgende Indskrift: »Si Deus pro nobis, quis contra nos. Her Lauritz til Lockerups Kircke Anno Domini 1574«²⁾. Denne Klokke har den ovennævnte Hr. Lavrits Olsen altsaa besørget støbt. Den er sikkert kommen fra Kirken 1601, da Christian IV plyndrede Landsbykirkerne for deres Klokker, for deraf at lade støbe Kanoner, og Vor Frue Kirke har ved den Lejlighed vistnok kjøbt den paa Tøjhuset³⁾. — Samme Aar den nævnte Klokke støbtes, førte Universitetets Professorer Klage til Kongen, over at Lensmanden i Landskrone, Jørgen Marsvin, vilde berøve dem »Herligheden« af tvende til Fosie Kirke liggende Gaarde. Siden kom nogle

¹⁾ Kbhvns. Univ. Hist. IV, 198.

²⁾ Resen, Inscript. Hafnienses, p. 114.

³⁾ Jvfr. Kirkehist. Saml. 3. R. 1, 262—3.

andre Klagepunkter til. Disse førte, efterat Undersøgelse var anstillet, til at der 12te Juni 1575 udgik et Kongebrev til bemeldte Jørgen Marsvin, hvori det paalagdes ham ikke at befatte sig med den Rettighed, Universitetet havde til Fosie Sogn, ikke at besvære Kirkens eller Præstens Tjenere enten med Ægter, Havre at udgive eller i andre Maade. Tillige skulde han opsøge et Brev paa Gaarde, givne til Fosie Kirke, Præst og Degn, hvilket formentes at være paa Landskrone Slot, og udlevere det til Professorerne mod deres Tilstaaelse¹⁾.

At den ovennævnte Præst i Lokkerup og Fosie, Hr. Lavrits Olsen, samtidig tillige har haft en præstelig Betjening i Malmø, erfares af et Brev, Borgmestere og Raad i denne Stad den 23de Januar 1576, faa Dage efter hans Død skrev til Sjælands Biskop D. Povl Madsen, og hvori de meddelte, at Gud nu havde kaldet »en af vore Prædikantere, Hr. Lavrits, som havde det Universitetets Sogn her i Landet, Fosie«, hvorfor de bad om, at Biskoppen vilde hjælpe dem til, at de fremdeles maatte beholde samme Sogn til en af deres Prædikanter. Da nu baade Lensmanden paa Malmøhus, Bjørn Kaas, og Skaanes Biskop, M. Tyge Asmundsen, anbefalede Hr. Anders Bentsen, Kapellan i Malmø, til det ledige Kald, og da endelig »menige Sognemænd i Fosie Sogn« ogsaa bad Universitetet om at faa denne Mand, der i det sidste halve Aar under Hr. Lavrits Olsens Sygdom havde betjent Kaldet, til deres Sognepræst, saa gik Professorerne ind paa dette Forlangende, skjønt de tidligere havde givet en af Universitetets Pedeller Løfte paa Kaldet²⁾.

Den nævnte Hr. Anders Bentsen, der altsaa blev Sognepræst i Lokkerup og Fosie samtidig med at han ialfald endnu et Par Aar betjente Kapellaniem i Malmø, havde tidligere været Rektor i Lunds Skole. Man har

¹⁾ Kbhvns. Univ. Hist. IV, 256—7. 265—6.

²⁾ Ny Kirkehist. Saml. IV, 352—6.

nemlig et Kongebrev af 16de Maj 1566, hvorved Biskop Tyge Asmudsen bemyndigedes til at »promovere Hr. Anders Bentsen« til dette Skoleembede¹⁾, og det kan neppe være nogen anden Person, der menes.

Efter Hr. Anders Bentsens Død kaldte Universitetet den 16de Februar 1585 Christen Thomesen til Præst i Fosie med Forpligtelse til »at residere udi Præstegaarden i Fosie Sogn, og den bygge og forbedre«, og »derhos at lade sig nøje med samme Fosie Sogn, om han ikke kan bekomme Lokkerup dertil, og intet andet Kald ydermere at begjære«. I aarlig Pens skulde han give 4 Daler eller 16 Mark danske til Universitetet. Dette Kaldsbrev gav Anledning til en Del Forstyrrelse. Præstegaarden i Fosie var nemlig bortfæstet til en Bonde, som nu skulde sættes ud. Bonden, der betragtede det som et Paafund af den ny Præst, skrev samme Aar i bevægelige Ord til Professorerne og forestillede dem den Uret, som derved skete ham: han havde nu i mange Aar boet i Fosie Præstegaard og altid i rette Tid svaret, hvad han skulde; Præstens Sædegaard havde i gammel Tid været i Lokkerup, men da Præstegaarden her ikke var saa godt vedligeholdt som den i Fosie, fordrede Hr. Christen (der altsaa maa være bleven Præst i Lokkerup), at Bonden skulde forlade Fosie Præstegaard. Denne beder derfor Universitetets Rektor som sin rette Husbonde at tage ham i Forsvar og tilbyder nu tilkommende Høst at svare ham et Par gode Stude til Kjøkkenet²⁾. Paa-tegninger paa Hr. Christen Thomesens Kaldsbrev, der vise, at det er blevet læst flere Gange til Tinge, tyde paa, at der er bleven ført retslig Forhandling om Sagen; men det er dog rimeligt, at Præsten siden den Tid har haft Bolig i Fosie, der ogsaa senere omtales som Hovedsognet.

Som Fosie Kirkes Patroner afhørte Professorerne dens Regnskaber, der aflagdes af Kirkeværgerne. Herfor havde

¹⁾ Rietz, Skånska Skolväsendets Hist. S. 248.

²⁾ Kbhvns Univ. Hist. IV, 330—2.

Universitetets Rektor hvert Aar 1 Daler, Notarius $\frac{1}{2}$ Daler og Pedellerne 4 Sk. Regnskaberne hørtes dog i Almindelighed kun hvert tredje eller fjerde Aar. Kirketienden var fæstet ud. Afgifterne vare i Rug, Byg og Havre. Havreafgiften tilfaldt dog ikke Kirken men Universitetet. Professorernes Rejser over til Fosse, som undertiden forefaldt, skete paa Kirkens Regning og kostede en Del. Blandt flere Regnskaber, der ere opbevarede, hidsættes her det ældste, der haves, saa meget mere som det giver god Oplysning om Kirkens Ejendomme¹⁾.

Fossie Kirckis Regenschaf.

Jørgen Borgenholm haffde liffs breff paa kircketinde att giffue der af aarligen rug v. pund, biug vj. pund, haffre x. tynner.

Item giffues aarligen til Kircken af en feste i Fossie by ij $\frac{1}{2}$ 4 β . Bunden paa samme sted giffuer end til Tyrring kircke 4 β , till Lyddekiøb kircke xij β . Hand swar till Lunde-gaard.

Item giffues aarligen til Kirken ij. pund Smør. Thi der ere tu gaarde y Fylldinge by i Snekstrup Sogn y Synder Halland vid Halmsted, som skyller aarligen till Præsten ix pund Smør, till Kircken ij pund, till Degnen j pund. Lasz Rawn heder den ældste bunde. De steder aff præsten etc. som de, der høre till hans mensam.

Item er kommen fra Kircken xv. pund smør, som findes besked paa y Landbogen y Landkisten y Lunde Capitel. Her Christen haffuer loffuet att fly en Copie der aff och besked, huo nu haffuer samme godtz etc.

Anno 1592 den 20 dag Maji wor D. Anders Christensøn, Rector, y Fossie kircke etc. Daa war kirckens Eiendom och inventarium som efterfølger.

Først kalk och disk, som wore wforgylte, wegede till xxiiij lod j quint. Sølf.

Thuenne gamle hagel, ett aff røt, et andet aff blot blommet fløyell.

¹⁾ Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken 105.

En Messeserck aff grøn silcke, henger offuen om alteredt med en kappe behengt, med silcke frentzer.

Tu kobber liussestager til Alteredt.

En Gradual.

En M. Hans Thomesøns Psalmebog.

Kirke Ordinantze.

En danske bibel till begge kircker.

Noch haffuer kircken en feste, som Powl Knudsen y Fousie bruger, giffuer aarligen till kircken ij $\frac{1}{4}$ 4 β .

Ther Fousie kirckes Regenschaf wor hørt for fire forgangne aars indkomst, som ere oppeboren 1588, 89, 90 och 91, lignet alding med huer andre, indtegten med vdgifften, med regenschabs omkostning och hans tæring och wogneleye, ferrielen frem och tilbage selfanden, omkring ad Helsingøer, och tilbage fraa Malmø, indregnet. Daa bliffuer kircken beholden vdi forraad tu hundrede och ny mark danske 4 β .

Anders Christensen, Rector,
med egen haand.

Dette Regnskab optoges paa Stedet selv; men den 5te Juni 1596 tilskrev Universitetets Rector, D. Anders Krag, Præsten i Fosie, Hr. Christen Thomesen, om at møde med Kirkeværgerne og deres Regnskab førstkommende Mandag i Kjøbenhavn, for at Regnskabet kunde blive efterset, da Rector og Notarius vare blevne hindrede i at udføre deres Bestemmelse om at komme did over¹⁾. De omtalte Kirkeværger, Jens Haagensen i Fosie og Jørgen Lauritsen i Hindby, fæstede den 11te Februar 1598 Kirketienden af Fosie Sogn, som afd. Jørgen Bornholm, Borger i Malmø, hidtil havde haft i Fæste, for en aarlig Afgift af 9 Pund Byg, 5 Pd. Bug og 14 Td. Havre, godt, ydeført Korn, der skulde leveres i Malmø. I Indfæstning gave de 10 Daler. Den 15de Januar 1603 fæstede Christen Jacobsen, Borger i Malmø, Fosie Kirketiende paa lignende Vilkaar²⁾. Denne

¹⁾ Konsistoriets Kopibog i 4to (1594—1600), Fol. 66.

²⁾ Kontrakterne i Konsist. Arkiv, P. 105. I Acta Consist. 20. Juni 1598 bemærkes, at da Prof. Anders Krag vilde rejse til Landemodet i

Christen Jacobsen, der senere blev Raadmand og endelig Borgmester i Malmø, synes Universitetet i det hele at have overladt Tilsynet med Fosie Kirkes Vedligeholdelse, noget han dog ikke skilte sig godt ved, ligesom han i Tiden ogsaa blev en efterladende Betaler af den vedtagne Afgift. Den 22de April 1612 vedtog Professorerne derfor at opsiges ham Kirketienden, og den 8de Juni s. A. vedtoges i Konsistorium: »at Universitetet skulde æske Christen Jacobsens Regnskab for Fosie Kirke, at det bliver klar gjort; siden skal M. Christianus Longomontanus være Kirkens Procurator paa Universitetets Vegne, at fæste Kirkens Korn til hvem han vil, og se til, at Kirken sker Ret«. Den 15de April 1613 besluttede man »at skrive til Chr. Jacobsen, Raadmand i Malmø, om Regnskab at fuldende og Penge at levere anlangende Fosie Kirke, og det engang inden Pindsedag i det seneste, eftersom af Øvrighed befalet er«. Den 18de August s. A. berettede D. Hans Povlsen Resen i Konsistorium, »at han med M. Christiano Longomontano havde beset Fosie Kirke, hvilken han refererede at være hel ilde medfaren, og at hos Taarnet var gjort en Bygning hel unyttig, som dog havde kostet over 200 Rdlr., og at Choret udi Kirken kunde ikke længer blive saa standende, men maatte endelig nedbrydes, og et andet igjen opbygges«. Den 17de Juni 1615 blev tilspurgt, om man skulde forstrække Fosie Kirke i Skaane 200 Daler til Hjælp til den Bygning, som skulde gøres, og blev samtykt, at man skulde af de andre Kirkers Penge tage saa mange, med saa Skjel at M. Christen Lomborg, som er Kirkeværge, skulde forskrive igjen hvert Aars Korn og Rente, indtil samme Penge blev betalt«. Af senere Forhandlinger ser man, at Fosie Kirke bl. a. laante 300 Daler af Taarnby Kirke paa Amager. Den 23de Maj 1618 paatog Prof. Elias Eisenberg sig

Lund for at hente Studiiskatten, paalagdes det ham »eadem opera at forfare, hvor det hænger sammen med de Bønder, som ligge til Fosie Kirke, og Universitas fanger ingen Rettighed af«.

at være Kirkens Værge. Under 20de Avgust 1620 bemærkes i Acta Consistorii: »Blev Fosite Kirkens Tutela tilsagt M. Petro Gelstrupio, hvilken han og paa disse tre Aars Tid tog paa sig. Og blev hannem undt for sin Person at nyde aarligen af samme Kirke 1 Pund Korn. Men de andre 12 Pund skulde aarligen føres Kirken til Regnskab i Consistorio samt 12 Rdl. for 14 Tdr. Havre. Og blev samtykt, at M. Gelstrupius maa lade fly paa Fosite Kirke, hvad fornødent er, og føre det til sin Udgift i Regnskabet«.

Hvad Sognepræsten Hr. Christen Thomesen angaar, da anmærker Biskop Povl Mortensen Ostrup, der visiterede her 1618, at han prædikede godt, og at alt stod vel til i Menigheden. I November 1621 søgte han Universitetet om Tilladelse til at maatte tage Mads Povlsen til Kapellan. Denne Begjæring blev tilstaaet¹⁾. Den 7de Avgust 1622 hedder det i Acta Consistorii: »tilkjendegav Magnif. D. Rector, at Magister Johannes Tausanus haver anholdt hos hannem om Fosite Præstekald at bekomme. Blev svaret, at man ikke kan forskyde Kapellanen, efterdi han holder sig skikkelig«. Den Gang var den gamle Præst dog endnu ikke død, men det var rimeligvis at forudse, at hans Endeligt var snart forestaaende. Den nævnte M. Joh. Tausanus var den berømte M. Anders Sørensen Vedels Søn, der Aaret iforvejen var bleven afsat fra Rektoratet i Malmø paa Grund af sine Udskejelser. I Acta Consist. for 27de September 1622 bemærkes: »Fremkom Hr. Mads Povlsen, Kapellan i Fosite, begjærendes, at Rector og Professores vilde hannem samtykke at være Sognepræst til Fosite Sogn, efterdi Hr. Christen, Sognepræst sammesteds, vil med visse Vilkaar opgive Sognet for hannem. Men hannem blev given Afskeden, at naar Rector og Professores ser hvis Accord og Contract, der bliver gjort mellem Hr. Christen og hannem, ville de give fra sig god Resolution«.

¹⁾ Cawallin har misforstaaet den skaanske Visitatsbogs Bemærkning om denne Kapellan saaledes, som om Hr. Christen Thomesen havde været Hr. Mads Povlsens Kapellan.

Denne Sag blev dog snart bragt i Rigtighed, thi i Konsistorium blev den 12te Oktober s. A. »oplæst den Contract, som Mads Povlsen havde gjort med Hr. Christen Thomesen, Sognepræst udi Fosie, desligeste Hr. Christens Sendebrev til Universitetet, at Hr. Mads maatte blive Sognepræst i hans Sted. Og blev strax befaleet, at Hr. Madses Kollatsbrev skulde skrives af Notario. Desligeste skulde han og give Universitetet sin Obligation«. Denne Forpligtelse, hvori der intet forekommer om den Pens, Præsterne i Fosie ellers plejede at give til Universitetet, findes endnu i Konsistoriets Arkiv, udstedt den 12te Oktober 1622 og underskreven: Mattz Polsønn (paa Latin: Matthias Pauli Ancarius). Da Biskop Mads Jensen Medelfart 1627 visiterede her paa Egnen, havde han tilsagt Ungdommen fra Fosie og Lokkerup at møde i Nabokirken Skreflinge; men den udeblev, som Biskoppen antog, fordi den intet havde lært¹⁾.

Hr. Mads Povlsen døde vistnok i April 1629. Om Valget af hans Eftermand haves nogle ret oplysende Breve. Først et fra en af Sognemændene i Fosie, hvoraf man ser, at Sognepræsten i Malmø, M. Jørgen Madsen Braad, der var Provst i Oxie Herred²⁾, ønskede den gamle Forbindelse mellem Fosie Kald og et Præsteembede i Malmø fornyet, hvilket var Sognemændene meget imod. Brevet meddeles her efter Originalen i Konsistoriets Arkiv.

Kiere Mester Peder Gielstrup, giffuer ieg eder endnu venligen att vide, att wij haffuer spurtt, att voris proust, Mester Jørgen vdi Malmøe, vill haffue disse thuende sogner Fosie och Lockrup thill Malmøe prædickestoell, huorfor voris venlige Bønn er thill eder, at i ville thale med dj andre professoribus, att saadant maatte affvendis, saa frembt vij icke

¹⁾ Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne. II, 86.

²⁾ Naar Cawallin siger, at M. Jørgen Madsen Braad først blev Provst 1635, maa hans Vidnesbyrd vel vige for det, som efterfølgende Brev indeholder.

skulle nødes till och angiffue dett for høye øffrighed; thi meenige sognemend vill endelig haffue en prest, bosiddendes vñ kaldet. Er derfor voris ydmygelige begieringh, att saadant maatte effterkommes och schee, att vij maatte bekomme en erlig person, som qvinden och kaldet kunde vere bethient med. Kiere Mester Peder Gielstrup, gjører herudj som voris throe er thill eder, och som vij fuldkommelig slaar vor liid thill; vij thiener Mester Peder Gielstrup igien udj alle muelige maader. Her med vill vij haffuer eder den evige Gud befalett med alt hues eder kiertt er baade thill siell och liiff. Aff Fosite die 6 Maj 1629.

E. T. A.

Oloff Knudsen.

Udskrift: Hæderlig och høyleerd Mand Mester Peder Gielstrup, professor theologiæ¹⁾ thill Kiøbenhaffns vniversitet, minn synderlig thilforladendes gode ven, dette breff venligen.

Da den i dette Brev indeholdte Begjæring vistnok stemte med Professorernes Vilje, for saa vidt Kaldelsen af en selvstændig Præst angik, blev den uden Vanskelighed opfyldt, idet Universitetet den 17de Maj 1629 kaldte Anders Jacobsen Bogense til Præst i Fosite²⁾; men skal man dømme efter det følgende Brev, har denne Mands Kaldelse dog vakt alt andet end Glæde i Menigheden:

Minn gandsche wenlig helsen nu og altid forsendtt med Gud allermegtigste. Hæderlige, høig- og wellærde synderlig goede venner, iegh tacker eder gandsche venligen for beuwst gott, huilchet ieg gierne igien forschylle will. Eftersom i senisten tilschreff mig anlangende en Person wed Naffn Anders Jacobsen Bowense, huilchen aff eder er hidt sendt och kaldet att schulle were Prest till Fusie kirche, som i haffuer Jus patronatus till, och i derhøes er begierendis, att

¹⁾ Peder Gelstrup, der uden Tvivl endnu var Fosite Kirkes Værge, var dog ikke Prof. theol. men philos.

²⁾ Hans Revers af samme Dag findes i Konsist. Arkiv. Heri omtales heller ikke Pensen til Universitetet.

ieg hannem wille were beuagen og beforderlige till ded andet sogen, wed Naffn Locherup, som Hans May. haffuer Jus till. Saa kand ieg eder wenligen iche forholde, att hand haffuer weret her wdjforsch^{ne} Sogner nu wdj Pintz hellige dage, predichet og ladet sig høre for sognemendene, huilche hannem aldielis intet befalder eller behager. Di haffuer werit hoes mig, sig beklaget og bedet, att dennem ingen motte paa nødis eller imod deris wilge indsettis, iche heller dj will haffue nogen wden dend, hues predicken dj befalder och dennem till deres salighiedt kand were thienlige. Huorfor ieg eder wenligen will haffue ombedet, i wille giøre well och sende en anden Person her øffuer, som kand were døgtig till att forrestaa ded hellig Ministerium og Prediche Embede, huilchen sig kand lade høre, och will iegh befordre hannem ded meste mugligt er, saa ded schall iche were min sehyld, iche heller ieg will begiere i ded allerringeste att forsueche eller staa imod huis Jus i kand haffue til Fusie kirche, mens lige som dedt haffuer weret wdj min kiere Moder Broders thidt och for hans thidt, schall ded ogsaa nu her epter bliffue. Dog forsk^{ne} Person vill Bønderne slett intet haffue wdj ingen aff sognerne. Her er en Cappellaen i Byen wed Naffn Her Jøgen Trelleborg, dend wille di gjerne haffue, huilchet dog iche schall schie, wden i ded will sambtyche och bewilge. Och gior altidt gjerne, huis eder samptlig kiert er. Befalendis eder Gud allermegtigste. Actum Malmøhus den 29. Maij Anno 1629.

Siverdt Vrne.

Egen handt.

Udskrift: Hæderlige, høig- og wellærde Rector och Professores wdj ded kongelige Academie till Kiøbenhaffn, mine synderlige goede wener, gantz wenligen tillschreffuitt.

At Professorerne nødig vilde gjenkalde deres givne Kaldsbrev, kan man neppe undre sig over, navnlig hvis de have haft en Formodning om, at Beboernes Misfor- nøjelse med den ny Præst især skrev sig fra, at han ikke vilde ægte sin Formands Enke. Det vil jo nemlig erindres, at Sognemanden Oluf Knudsen netop havde fremhævet Ønsket om at faa en Mand, der vilde tage Enken; men

denne Forventning synes Anders Jacobsen rigtignok ikke at have opfyldt. Han blev nemlig trods Protesterne i Kaldet, og Cawallin beretter, at der i Fosie Kirke findes en Ligsten, som han har lagt over sin Hustru, Karine Jacobsdatter, der efter syv Aars Ægteskab døde den 19de August 1637 i en Alder af 32 Aar. Men denne Aldersangivelse tyder just ikke paa, at hun har været Formandens Enke. — Den 21de Februar 1633 skrev Universitetet til Tage Thott Ottesen, Befalingsmand paa Malmø Slot, med Begjæring om, at Hr. Anders Jacobsen, Sognepræst i Fosie og Lokkerup, maatte være fri for Afgift til Malmø Slot, eftersom han svarede Pens til Universitetet¹⁾.

Hr. Anders Jacobsen Bogense døde i November 1645. Ved Valget af hans Eftermand tog Universitetet mere Hensyn til Beboernes Dom, end det tidligere havde gjort. Professorerne skrev nemlig til den ovennævnte Lensmand paa Malmøhus, Tage Thott, og anbefalede til ham Søren Frantsen Hegelund, hvem de havde bevilget, at han maatte lade sig høre paa Fosie Kald, der var ledigt efter afg. »Hr. Anders Bovense«. Ventelig have Sognemændene ikke haft noget at udsætte paa den nævnte Kandidats Prædiken; thi den 7de December 1645 fik han Kaldsbrev af Universitetet og udstedte samme Dag den sædvanlige Revers²⁾. I et senere Andragende omtaler Hr. Søren Frantsen, at da han blev Præst i Fosie, var Kaldet øde og Stedet aldeles ruineret som en Følge af den ulykkelige Krig, der endte samme Aar, og at det derfor varede længe, inden han naaede til nogenlunde blide Vilkaar. Han fik dog prøve Krigens Nød i langt højere Maal, efter at Svenskerne i den næste Krig havde bemægtiget sig Skaane. Thi da han var Medvider i det Forbund af tro dansk Mænd, som 1659 arbejdede paa at bringe Malmø over i de Danskes Hænder,

¹⁾ Konsistoriets Kopibog. III, 21. Denne Præst har dog altsaa ogsaa svaret den sædvanlige Pens, skjønt den ikke nævnes i hans Revers til Universitetet.

²⁾ Konsistoriets Kopibog III, 866. 871.

blev han ved Sammesværgelsens Opdagelse greben og dømt til Døden. Først paa Retterstedet blev han benaadet paa Livet mod at løse det med 1000 Rdl. Herved gik al hans Ejendom i Løbet, og da han endelig med Hustru og Børn kom over til Kjøbenhavn, stod han hjælpeløs, hvorfor han i August 1660 søgte Regjeringen om nogen Kost af Provianthuset, indtil han atter kunde faa en passende Ansættelse ¹⁾. Skjønt denne Begjæring bevilgedes, har han sikkert haft saare trange Vilkaar, indtil det lykkedes ham i December 1661 at blive Præst i Skjold i Christianssand Stift, vistnok ved Bistand af sin Svoger M. Christen Madsen Tausen, der var Stiftets Biskop. Forøvrigt havde han ogsaa her sine Besværligheder, som vi dog ikke skulle dvæle ved, da de ikke høre herhen og findes beskrevne i et nyere Skrift, nemlig i Fayers Christianssands Stifts Bispe- og Stiftshistorie, S. 251—4, hvor ogsaa Hr. Søren Frantsen Hegelunds tvende Hustruer findes nævnede.

Ved den ulykkelige Roskilde-Fred 1658 gik alle Universitetets skaanske Indtægtskilder tabte, og dermed ogsaa Fosie Kirke.

¹⁾ Ny kirkehist. Saml. V, 317—8. Cawallin, II, 87.